

Geen vocht en tocht voor kippen

Kippen kunnen uitstekend tegen koude, maar ze hebben een hekel aan sneeuw en verdragen vocht en tocht slecht. Vooral de combinatie kou en vochtige omstandigheden kunnen in de winter problemen geven bij kippen. Meestal blijkt een slechte ventilatie in het kippenhok de grote boosdoener. Met het verbeteren van het hokklimaat en wat aanpassingen aan de voer- en waterverstrekking helpen we onze hoenders zonder problemen de winter door.

Het klimaat in een kippenhok is het samenspel tussen omgevingstemperatuur, luchtbeweging, lichtsamenstelling en luchtvochtigheid. Deze factoren worden bepaald door de ventilatie in het hok. Ventilatie is gebaseerd op het principe dat koude lucht daalt en warme lucht stijgt (zie kader). Verse zuurstofrijke lucht wordt aangevoerd en verbruikte opgewarmde lucht vol (deels schadelijke) gassen en waterdamp wordt afgevoerd.

Met geavanceerde instrumenten is de juiste luchtvochtigheid, de lichtsamenstelling, de luchtbeweging en de luchttemperatuur nauwkeurig te meten, maar dat kunnen we ook zelf door onze zintuigen te gebruiken. Wat ruik, voel en zie je als je het kippenhok in gaat? Een scherpe penetrante geur, een vochtige warmte, beslagen ramen, roest aan ijzerwerk of rottend hout zijn signalen die duiden op een slechte ventilatie. Nog maar niet te spreken van snotterende en rochelende kippen. Bij dergelijke verschijnselen is een kritische inspectie van het hok noodzaak; zijn er wel een goed geplaatste lucht in- en uitlaten?

In goed gefabriceerde kippenhokken is er naast een luchtinlaat ook een luchtuitlaat aanwezig bijvoorbeeld in de vorm van een schuif in de boven gevel of door het toepassen van een open nok. In beide gevallen zijn er vaak voorzieningen (bv. gaas of winddoek) getroffen om de kippen binnen en ongedierte buiten te houden.

Rassen uit tropische streken binnen houden

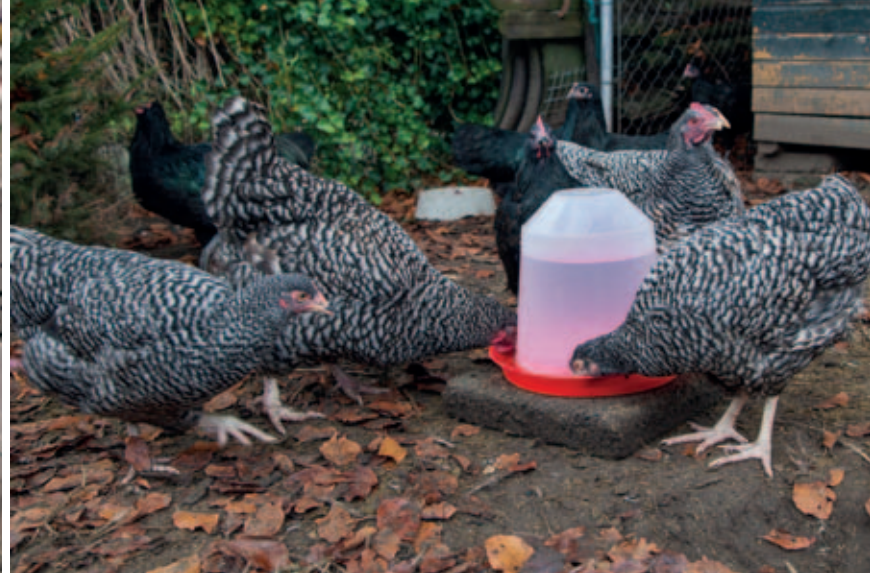
Prefab

Helaas zijn er nog steeds prefab kippenverblijven in de handel met slechts één enkele opening, namelijk het toegangsdeurtje voor de kippen. Dat deurtje zou dan tevens voor de aan- en afvoer van lucht moeten zorgen. In dergelijke hokken kan geen sprake zijn van een goede natuurlijke ventilatie. Zelf de decoupeerzaag ter hand nemen en boven in het hok, bij voorkeur aan dezelfde kant als het deurtje om trek (tocht) te voorkomen, een opening zagen. Voor de opening plaatst men een roostertje en klaar is Kees. Veel gezondheidsproblemen bij kippen in de winter zijn terug te voeren op een slecht hokklimaat. Schadelijke gassen en een te hoge luchtvochtigheid veroorzaken luchtwegproblemen en geven schimmels en ziektekiemen meer kans zich te ontwikkelen. Te koud wordt het niet in een hok voor de kippen maar de combinatie van flinke vorst én een te hoge luchtvochtigheid kan leiden tot bevroering van de kopversierselen, met zwarte plekken en wondjes tot zelfs afsterven als gevolg. Natuurlijk kun je bij flinke vorst de kopversierselen preventief insmeren met vaseline of uierzalf (en bij rassen met extreme kammen en kinlellen is dat wellicht voor de zekerheid aan te raden) maar efficiënter is het verbeteren van het hokklimaat.

Uit bovenstaande blijkt het belang van luchtbeweging door het

Natuurlijke ventilatie

In een kippenhok komt koude lucht (schone buitenlucht met veel zuurstof) vooral via de lage openingen in het hok, meestal betreft het hier het luikje waardoor ook de kippen naar binnen gaan. De koude lucht botst in het hok tegen allerlei obstakels, zoals voer- en drinkbakken, zitstokken, legnesten en natuurlijk de kippen zelf, en gaat vervolgens circuleren door het hok. Tijdens dat circuleren wordt de lucht opgewarmd door de lichaamswarmte van de dieren, verliest het zuurstof (inademing door de kippen) en krijgt het kooldioxide (uitademing kippen) en neemt het bovendien andere gassen (o.a. uit de mest) op. Mede hierdoor, maar vooral ook door de vochtproductie via de ademhaling, wordt de lucht vochtiger. De warme vochtige lucht vol (schadelijke) gassen stijgt en verlaat, wanneer het hok goed gefabriceerd is, door een luchtuitlaat bovenin, het kippenhok. Deze vorm van natuurlijke ventilatie werkt het beste wanneer het buiten enigszins waait, er ontstaat dan een onderdruk waardoor de opgewarmde lucht gemakkelijker het hok verlaat, ze wordt er als het ware uitgezogen. In grotere stallen wordt de natuurlijke ventilatie vaak geholpen door mechanische ventilatie; ventilatoren zuigen dan de warme lucht uit de stal of blazen koude lucht in de stal.

Een elektrisch verwarmingselement is een makkelijk hulpmiddel om het drinkwater voor de kippen dooi te houden.

hok. Toch mag deze luchtbeweging niet ontaarden in tocht. Wanneer de luchtstroom te gemakkelijk (en dus snel) door het hok van inlaat naar uitlaat stroomt en dus niet gehinderd wordt door obstakels dan zal deze onvoldoende circuleren en te weinig effect hebben op het klimaat. De kippen zelf zullen zo'n luchtstroom mijden want ze zitten niet graag op de tocht. Soms is dit de verklaring waarom de kippen 's nachts niet op stok gaan! Let er dus op dat in een hok de in- en uitlaat niet op dezelfde hoogte en ook niet recht tegenover elkaar zitten.

Water en voer

Uiteraard moeten de kippen in de winter ook eten en drinken. Door de hogere energiebehoefte, de kip moet zich tenslotte warm kunnen houden, zal de voeropname hoger zijn. Dat geldt dan ook voor de wateropname want een kip drinkt ongeveer 2 keer zoveel dan dat het eet. Een extra schep volledig voer aangevuld met zo nu en dan wat extra's zoals meelwormen voorziet in de voederbehoefte.

Veel lastiger is het verstrekken van water want water kan bevriezen. In een vorstperiode is het raadzaam de kippen meerdere keren per dag vers water te geven en 's avonds de drinkbakken leeg te maken of in een vorstvrije ruimte te zetten. De meeste drinktorens zijn van plastic en deze vriezen gemakkelijk kapot of breken tijdens het verwijderen van ijsresten. Toch hebben metalen drinkbakken in de winter niet de voorkeur, onder

vochtige omstandigheden kunnen kippen, bv met hun lellen, eraan vastvriezen! Geef de kippen 's morgens vers water, eventueel lauw zodat de bevroeringstijd enigszins verlaat wordt. Maar geef vooral geen heet water, door de sterke verdamping kunnen de kam en lellen bij een drinkende kip vochtig worden en vervolgens bevriezen (net als in een te vochtig hok). Ook het toevoegen van wat suiker (veroorzaakt alleen maar meer dorst en verlaagt het vriespunt nauwelijks) of zout (dezelfde nadelen en bovendien ongezond voor de kip) is af te raden. In plaats van de gebruikelijke drinktorens kan men in een vorstperiode beter open drinkbakken gebruiken, water in een smal geultje bevriest sneller dan bij een groter oppervlak. Mijn kippen krijgen in de winter water uit opgespaarde plastic weggoobakjes (zoals van de afhaalchinese), deze zijn snel te vullen bv. met een gieter, bevriezen minder snel door het grote oppervlak en als er eens één sneuvelt goedkoop te vervangen. Is er een stroomvoorziening aanwezig dan kan je natuurlijk ook speciale drinkbakverwarmers aanschaffen, zowel een elektrisch verwarmingselement in het water als een verwarmingsplaatje onder de drinkbak hebben zich in de praktijk wel bewezen en zijn heel betaalbaar.

Exoten en extremiteiten

Zoals gezegd, kippen kunnen uitstekend tegen koude (zelfs beter als tegen de hitte) maar ze moeten dat wel gewend zijn. Rassen uit van oudsher tropische streken hebben tijd (lees: generaties) nodig om te wennen. Om die reden kun je rassen als Serama's of Ko Shamo's in de winter beter binnen huisvesten. En dat geldt tevens voor rassen met extremiteiten zoals pootbevedering, grote lellen of baarden en kuiven. Opgehoopt vocht, bijvoorbeeld als gevolg van sneeuw of modder, kan tussen de veren bevriezen en daarmee irritatie en zelfs wondjes veroorzaken. De 'bevroren' dieren even binnenzetten of met een föhn ontdooien heeft geen zin als ze direct daarna weer naar buiten gaan; het opgewarmde dier laat bv de sneeuw even smelten om vervolgens weer op te vriezen waardoor er zich opnieuw dezelfde problemen voor doen. Beter is het deze dieren tijdens vorst en nattigheid binnen te houden.

Met een goed hokklimaat, een extra schep voer en steeds vers drinkwater voelen kippen zich ook in de winter kiplekker.

Tekst en beeld: Hans Krudde